Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Y Gell Cyngor Technegol

Crynodeb o'r cyngor

9 Hydref 2020

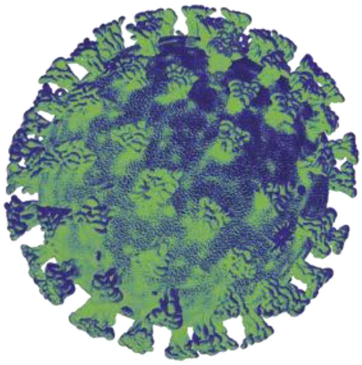

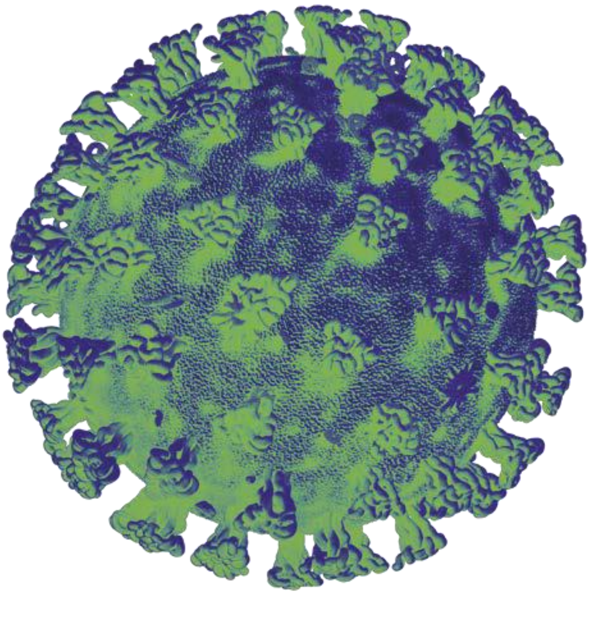

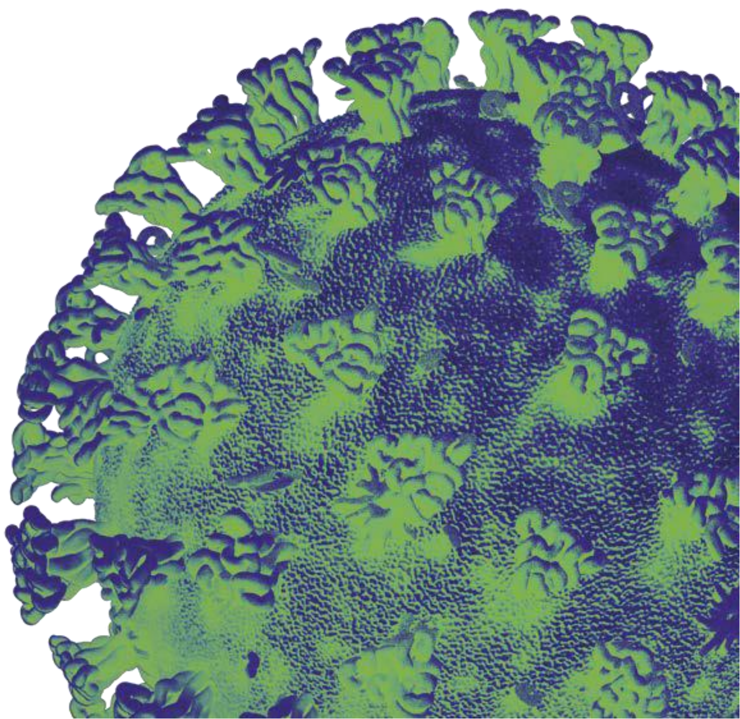

OGL (h) Hawlfraint y Goron 2020

Y Gell Cyngor Technegol: Crynodeb

9 Hydref 2020

Crynodeb o'r Prif Bwyntiau

- Mae amcangyfrif y Grŵp Cynghori Gwyddonol ar Argyfyngau (SAGE) o'r rhif atgynhyrchu (R_t) wedi gostwng ers yr wythnos ddiwethaf, ond mae'r achosion o COVID-19 yng Nghymru yn cynyddu'n gyflymach ac yn gyflymach o hyd gan fod Rt yn dal yn fwy nag un. Ceir twf cyflymach a chyflymach mewn epidemig pan fydd niferoedd mawr o heintiadau yn cronni dros gyfnod byr o amser o ganlyniad i haint eang.

- Gall nifer y derbyniadau i'r ysbyty gynyddu ledled Cymru o ganlyniad i hyn oni bai bod mesurau rheoli pellach yn cael eu rhoi ar waith.

- Mae potensial i achosi niwed drwy ymyrryd a thrwy peidio ag ymyrryd. Er enghraifft, bydd peidio ag ymyrryd yn achosi niwed uniongyrchol sy'n deillio o heintiadau a niwed i'r GIG a gwasanaethau eraill. Gall ymyrryd achosi niwed anuniongyrchol hirdymor a thymor byr (ee niwed economaidd, niwed seicolegol, gydag effeithiau arbennig o ddifrifol ar bobl iau).

- Mae mesurau'n fwy tebygol o weithio os yw'r cyhoedd yn cael eu cynnwys, yn deall ac os ceir neges glir gyda chamau gweithredu a nodau cyraeddadwy.

Y sefyllfa bresennol yng Nghymru

- Am y tro cyntaf yn ystod y don hon o heintiadau, mae'r digwyddedd ar gyfer Cymru yn uwch na 100 o achosion fesul 100,000 o bobl ac mae cyfanswm positifedd profion Cymru yn 7.8%. Mae pob awdurdod lleol wedi gweld mwy na 25 o achosion fesul 100k dros yr wythnos ddiwethaf ac mae'r positifedd profion yn fwy na 2.5%.

- Rydym yn parhau i fonitro sut y gallai'r trywydd tuag at i fyny o ran yr achosion, derbyniadau i'r ysbyty a marwolaethau esblygu yn ystod yr wythnosau nesaf. Pe bai'r twf cyflymach a chyflymach yn parhau am fwy na chwe wythnos gallai hyn arwain at senarios sy'n rhagori ar ein senario waethaf sy'n rhesymol ei thybied a'n senarios ar gyfer cynllunio.

- Mae nifer yr achosion o COVID-19 wedi cynyddu ar draws pob grŵp oedran, ac mae ar ei uchaf ymhlith y rhai o dan 50 oed. Fodd bynnag, gwelir cyfran gynyddol o achosion bellach mewn grwpiau oedran hŷn.

Camau gweithredu posibl i leihau effaith y feirws

- Mae camau gweithredu yn ymyriadau anfferyllol, ar wahân i gael y brechlyn a chymryd meddyginiaeth, y gall pobl a chymunedau eu cymryd i helpu i arafu lledaeniad afiechydon fel COVID-19.

- Mae SAGE wedi cyhoeddi tystiolaeth o effaith ymyriadau anfferyllol ar y niwed a achosir gan COVID-19, y niwed anuniongyrchol sy'n gysylltiedig â'r ymyriadau ac ystyriaethau o ran gweithredu. Mae'r papurau hyn ar gael yma (cyfarfod SAGE 58): https://www.gov.uk/government/collections/sage-meetings-september-2020#meeting-58,-17-september-2020

- Mewn rhai ardaloedd ledled Cymru, mae ymdrech ar y cyd gan y boblogaeth ac asiantaethau lleol i fabwysiadu ymyriadau anfferyllol wedi helpu i leihau lledaeniad y clefyd yn llwyddiannus. Er bod hyn yn galonogol, efallai na fydd y pecyn presennol o gyfyngiadau ar gyfer ardaloedd lleol yng Nghymru yn ddull cynaliadwy ac mae angen parhau i ystyried opsiynau eraill ymhellach.

- Mae papurau SAGE a ystyriwyd gan y Gell Cyngor Technegol a'r Grŵp Cynghori Technegol wedi cael eu cyhoeddi yma: https://www.gov.uk/government/collections/scientificevidence-supporting-the-government-response-to-coronavirus-covid19#meeting-minutes-and-supporting-papers

Cyfradd twf a rhif atgynhyrchu

- Amcangyfrifa SAGE fod y gyfradd twf ddyddiol bresennol rhwng 0.02 a 0.07 yng Nghymru, sy'n dangos y gallai heintiadau fod yn cynyddu rhwng 2% a 7% y dydd.

- Rhagfynegir bod yr amcangyfrif diweddaraf o'r rhif atgynhyrchu (R_t) ar gyfer Cymru gan SAGE rhwng 1.0 a 1.4. Dangosir yr amcangyfrif o R_t fel ystod heb amcangyfrif canolog.

- Mae'r tabl isod yn dangos y gyfradd twf a'r R_t a amcangyfrifwyd gan SAGE (7 Hydref 2020) ar draws 4 gwlad y DU.

Gwlad	**Cyfradd twf bob dydd**	**R_t**
Cymru	+2% i +7%	1.0 – 1.4
Lloegr	+4% i +8%	1.2 – 1.5
Yr Alban	+6% i +9%	1.3 – 1.6
Gogledd Iwerddon	+3% i 7%	1.2 – 1.5
Y DU	+4% i +9%	1.2 – 1.5

- Mae ansicrwydd yn parhau ynghylch union werth amcangyfrifon fel R, ond mae consensws bod y rhif R yn sylweddol uwch nag 1 a bod yr epidemig yn tyfu'n gyflymach a chyflymach.

- Mae nifer yr achosion positif wedi cynyddu yng Nghymru dros y chwe wythnos ddiwethaf ac rydym yn dechrau gweld cynnydd yn nifer y derbyniadau i'r ysbyty yn ogystal â marwolaethau.

- Dylid bod yn ofalus o hyd wrth ddehongli'r amcangyfrifon o R_t a chyfraddau twf ar gyfer y DU oherwydd nad ydynt, o ran eu natur gynhenid, yn gwbl gyfredol, ac oherwydd bod y ffigurau hyn yn cuddio amrywiadau yn nifer yr heintiadau a'r ffaith bod cyfraddau trosglwyddo yn newid mewn rhai rhannau o'r wlad. Gall argaeledd profion hefyd gyfyngu ar yr amcangyfrifon.

Amser dyblu

- Mae SAGE yn amcangyfrif bod yr amseroedd dyblu ar gyfer heintiadau newydd ledled y DU rhwng 8 ac 16 diwrnod. Mae anawsterau'n parhau o ran dehongli data profion ac felly mae amcangyfrifon o amseroedd dyblu yn dal i fod yn ansicr. Mae gwahaniaethau sylweddol ar draws gwahanol ardaloedd daearyddol ac mae'n bosibl y gallai'r amseroedd dyblu fod yn gyflymach mewn rhai ardaloedd.

Proffil oedran yr achosion

- Fel yr adroddwyd gan Iechyd Cyhoeddus Cymru, mae nifer yr achosion wedi cynyddu ar draws pob grŵp oedran, ac mae ar ei uchaf ymhlith pobl o dan 50 oed.

- Mae'r Ffigur isod yn dangos y gyfran gynyddol o achosion (a ddangosir mewn coch tywyllach) a welir bellach mewn grwpiau oedran hŷn. Mae hyn yn awgrymu bod achosion mewn pobl ifanc bellach yn dechrau symud i grwpiau oedran hŷn, sy'n fwy tebygol o gael canlyniadau gwaeth o COVID-19 oherwydd mwy o gyd-forbidrwydd.

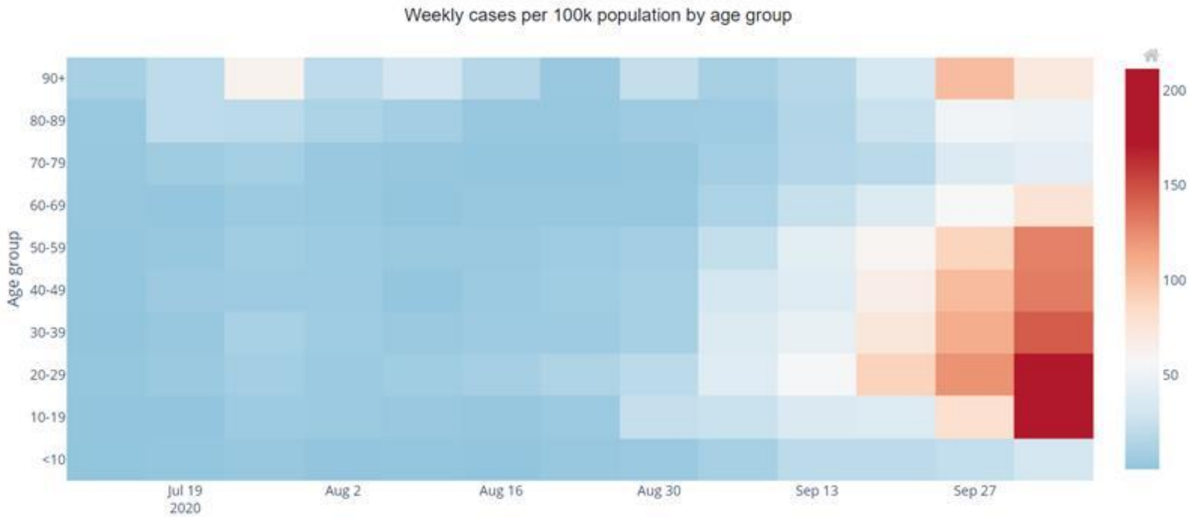

Derbyniadau i'r ysbyty a phobl mewn unedau gofal dwys

- Mae'r tabl isod yn dangos faint o welyau sy'n cael eu defnyddio mewn unedau gofal dwys ledled Cymru a faint o gleifion y cafwyd cadarnhad bod ganddynt COVID-19 a faint o gleifion yr amheuir bod ganddynt COVID-19 sydd mewn unedau gofal dwys ar hyn o bryd. Tynnwyd yr wybodaeth o ddangosfwrdd Armakuni (Llywodraeth Cymru).

- Yn gyffredinol, mae'r Ffigurau isod yn dangos bod nifer y cleifion a dderbynnir i'r ysbyty oherwydd COVID-19 (y cafwyd cadarnhawyd neu yr amheuir bod ganddynt COVID-19) wedi cynyddu dros yr wythnos ddiwethaf. Fodd bynnag, mae'r nifer a dderbynnir i unedau gofal dwys yn parhau'n sefydlog.

Bwrdd Iechyd	% Defnydd gwelyau unedau gofal dwys Lefel 3	Cleifion yr amheuir bod ganddynt COVID	Cleifion y cadarnhawyd bod ganddynt COVID
Bwrdd Iechyd Prifysgol Aneurin Bevan	62.5%	2	4
Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr	64.5%	0	4
Bwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf Morgannwg	61.5%	0	9
Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro	53.1%	2	3
Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda	56.3%	0	1
Bwrdd Iechyd Prifysgol Bae Abertawe	65.5%	0	2
Cymru	**59.5%**	**4**	**23**

- Mae'r ffigur isod yn dangos cyfanswm nifer y bobl sydd wedi cael prawf positif am COVID-19 ac sydd mewn unedau gofal dwys mewn ysbytai ar draws y gwahanol fyrddau iechyd yng Nghymru.

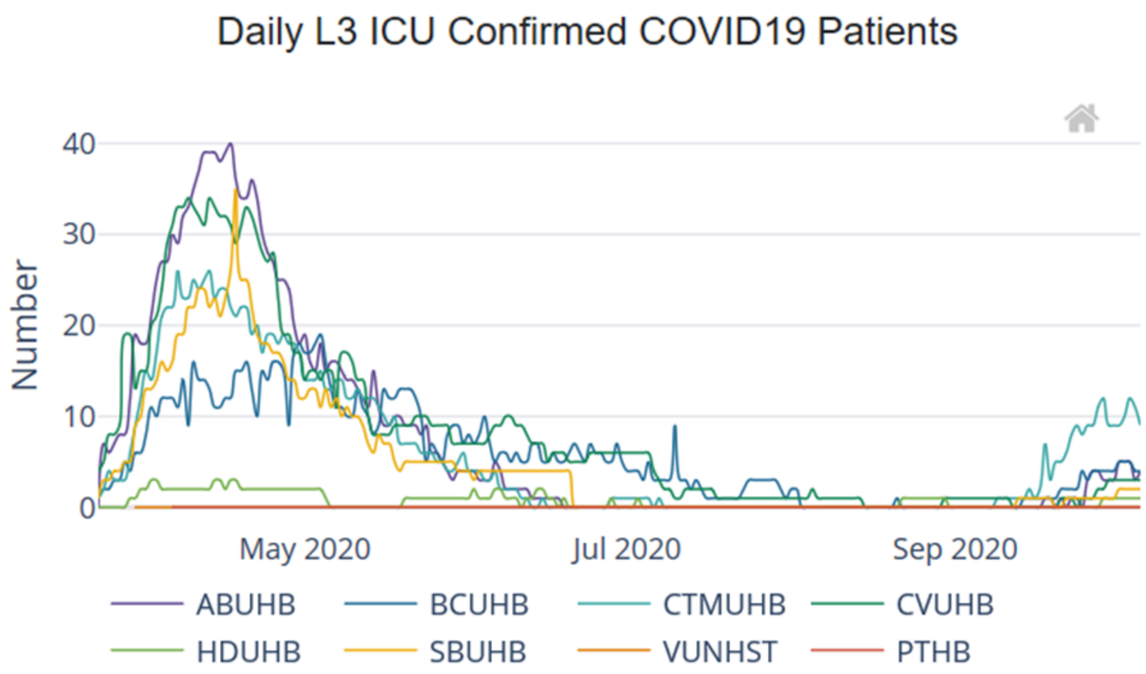

- Mae'r ffigur isod yn dangos nifer y bobl a dderbynnir i'r ysbyty yr amheuir bod ganddynt neu y cadarnhawyd bod ganddynt COVID-19. Mae'r llinell borffor yn cynrychioli'r cyfanswm dros gyfartaledd treigl o 7 diwrnod, tra bod y llinellau llwyd goleuach yn dangos y ffigurau gwirioneddol bryd hynny.

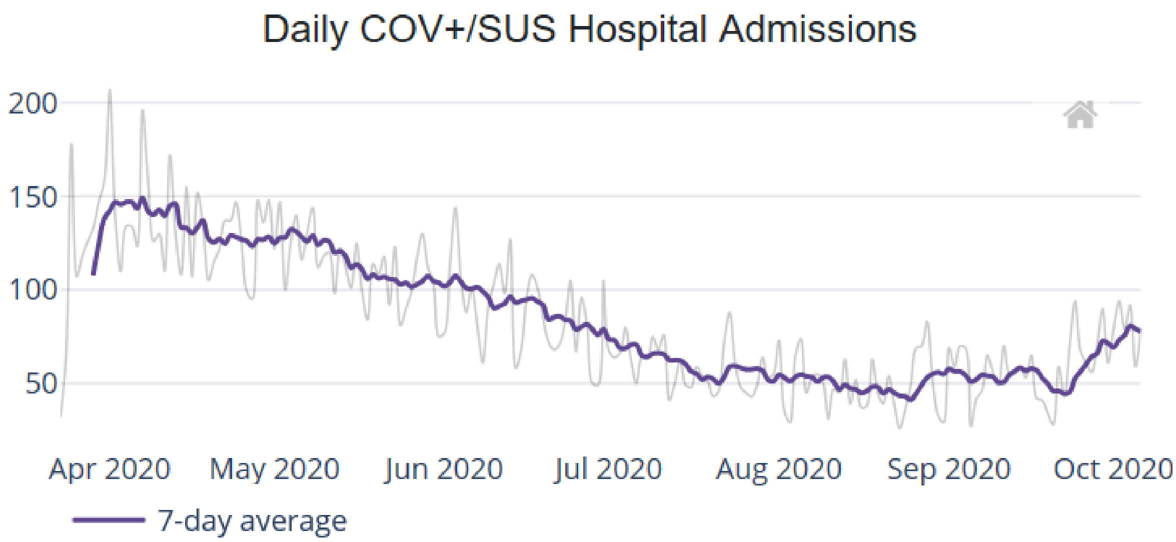

- Mae'r ffigur isod yn dangos nifer y bobl yr amheuir neu y cadarnhawyd bod ganddynt COVID-19 a ryddhawyd o'r ysbyty. Mae'r llinell borffor yn cynrychioli'r cyfanswm dros gyfartaledd treigl o 7 diwrnod, tra bod y llinellau llwyd goleuach yn dangos y ffigurau gwirioneddol bryd hynny.

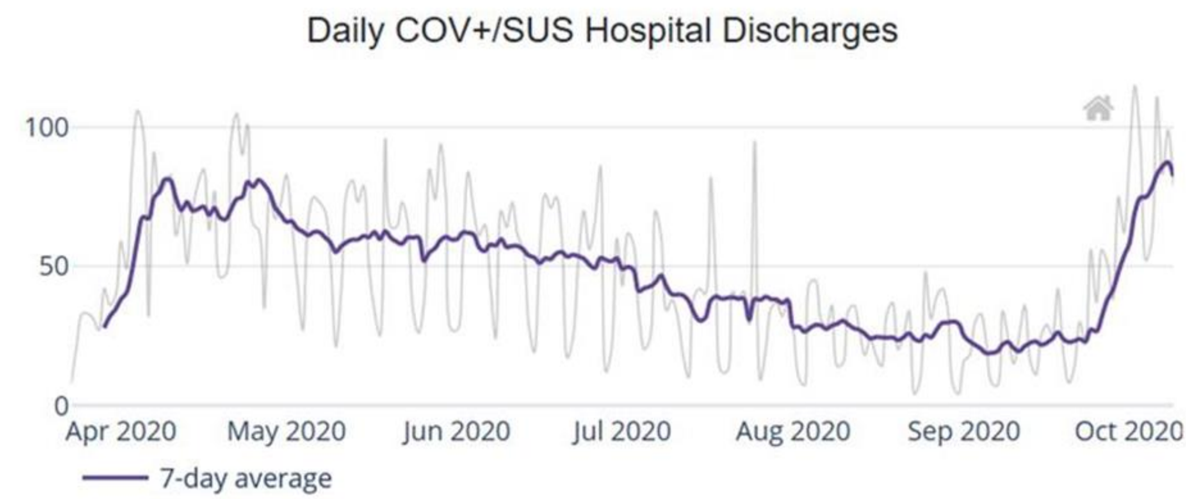

- Mae'r ffigur isod yn dangos cleifion a dderbyniwyd i unedau gofal dwys yr amheuir neu y cadarnhawyd bod ganddynt COVID-19. Mae'r llinell borffor yn cynrychioli'r cyfanswm dros gyfartaledd treigl o 7 diwrnod, tra bod y llinellau llwyd goleuach yn dangos y ffigurau gwirioneddol bryd hynny.

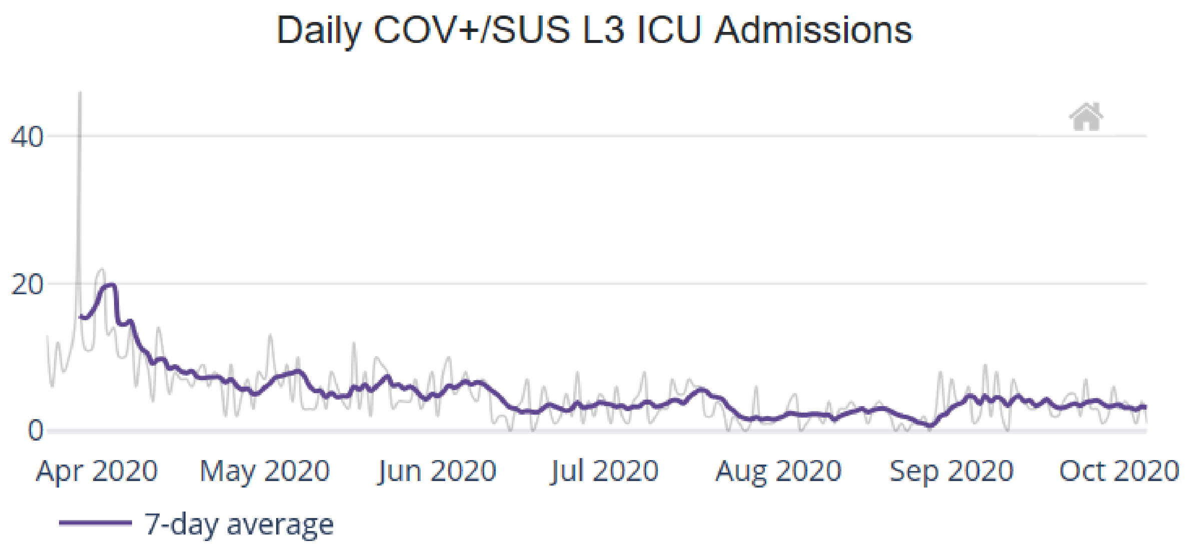

Marwolaethau

- Mae nifer y marwolaethau bob wythnos a gofnodwyd drwy drefniadau cadw golwg cyflym ar farwolaethau wedi cynyddu yn ystod yr wythnos ddiweddaraf, er ei bod yn dal yn isel ac yn is na'r brig a welwyd yn ystod yr wythnos a ddaeth i ben ar 12 Ebrill (236).

- Yn ôl data tystysgrifau marwolaeth dros dro a ddarparwyd gan y Swyddfa Ystadegau Gwladol, cofrestrwyd 12 o farwolaethau yn sgil COVID-19 ymhlith trigolion Cymru gyda chyfeiriad at COVID-19 ar y dystysgrif farwolaeth yn ystod wythnos 39 (a ddaeth i ben ar 25 Medi). Mae hyn wedi gostwng o'r brig o 412

yn ystod yr wythnos a ddaeth i ben ar 24 Ebrill, ond mae wedi cynyddu ers yr wythnos flaenorol.

- Mae'r ffigur isod yn dangos nifer y marwolaethau bob wythnos a gofrestrwyd yn ôl lle y digwyddodd yng Nghymru ar gyfer yr wythnos a ddaeth i ben ar 13 Mawrth 2020 (Wythnos 11) hyd at yr wythnos a ddaeth i ben ar 25 Medi 2020 (Wythnos 39). Ffynhonnell: Dangosfwrdd cyhoeddus Iechyd Cyhoeddus Cymru.

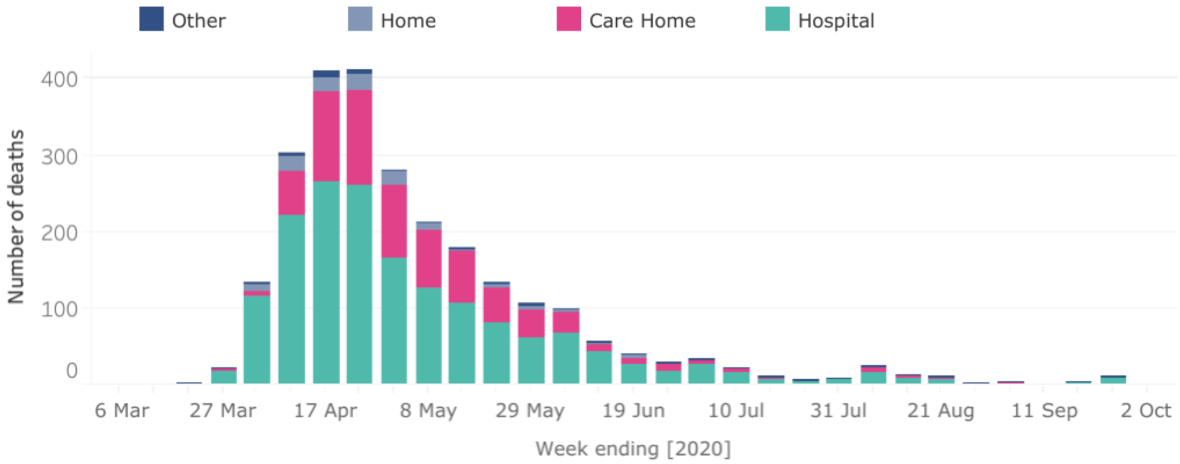

Diweddariad rhyngwladol

- Fel gyda'r wythnos diwethaf, mae'r DU y tu ôl i Ffrainc a Sbaen ond yn dilyn trywydd tebyg.

- Mae'r ffigur isod yn dangos sut y mae achosion o COVID-19 14 diwrnod fesul 100,000 wedi newid ledled Ewrop o wythnos 36 – 38. Mae data ar y darlun ar draws Ewrop, gan gynnwys cafeatau ynghylch achosion o oedi o ran y data a pholisïau profi amrywiol, ar gael yma: https://www.ecdc.europa.eu/en/covid-19-pandemic

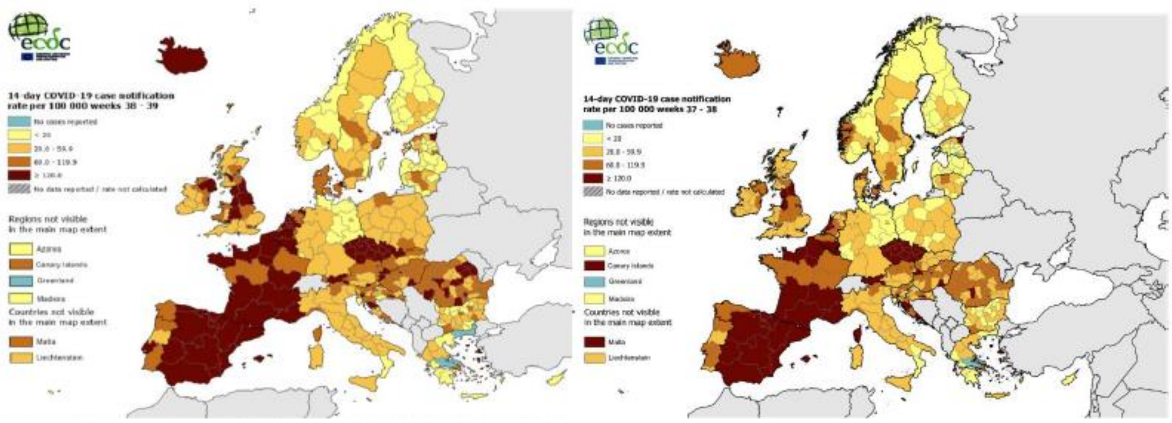

Glynu at y mesurau presennol a symudedd

- Mae data diweddaraf IPSOS MORI ar gyfer Cymru yn dangos cynnydd yn nifer o'r cwestiynau sy'n ymwneud â glynu wrth ymddygiadau lliniaru allweddol. Cynyddodd y ganran a ddywedodd eu bod wedi defnyddio gorchudd wyneb ymhellach i 82%, a chynyddodd y rhai a ddywedodd eu bod wedi gwneud teithiau hanfodol yn unig o 38% i 51% - yr uchaf y bu ers dechrau mis Gorffennaf. Dylid nodi mai’r unigolion eu hunain sy’n cofnodi lefel eu hymlyniad a bydd dealltwriaeth unigolion o'r rheolau a'r amgylchiadau sy'n berthnasol iddynt yn effeithio ar hyn.
- Mae'r ffigur isod yn cynrychioli data a gasglwyd ar-lein gan IPSOS MORI fel rhan o arolwg mewn sawl gwlad ar blatfform Global Advisor. Mae pob un o'r tonnau wedi cynnwys tua 600 o ymatebwyr yng Nghymru. Mae'r sampl yn cynrychioli'r boblogaeth oedolion 16-74 oed yn fras. Mae’r data’n cael eu pwysoli i adlewyrchu proffil oedran a rhyw poblogaeth Cymru 16-74 oed. Mae gan bob sampl ffin cyfeiliornad. Ar gyfer sampl o tua 500, mae hyn yn +/-4.8 pwynt canran.

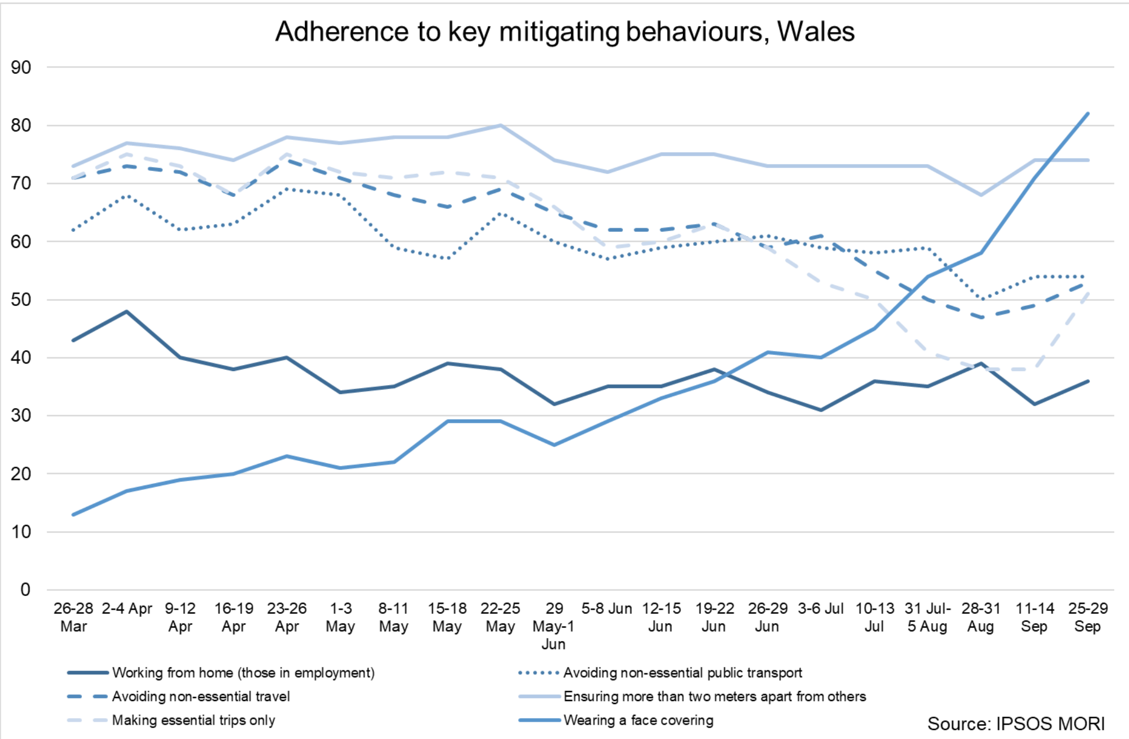

- Mae data symudedd ar gyfer Cymru a'r DU yn dangos gostyngiadau pellach o gymharu â'r wythnos ddiwethaf, gyda gostyngiadau llawer mwy yng Nghymru. Ar ôl cynnydd dros fisoedd yr haf, mae'r rhan fwyaf o'r wybodaeth yn dangos ei bod yn ôl i'r lefelau a welwyd ganol mis Gorffennaf.
- Yng nghanol mis Ebrill roedd symudedd ymhlith defnyddwyr Facebook yng Nghymru 50% yn is na'r llinell sylfaen, mae hyn 17% yn is na'r llinell sylfaen

(9% yn is yr wythnos diwethaf). Dyma'r isaf ers canol mis Gorffennaf. Mae 27% o ddefnyddwyr Facebook yng Nghymru yn aros lle maen nhw, i fyny o 25% yr wythnos ddiwethaf a'r uchaf ers canol mis Gorffennaf. Ddechrau mis Ebrill roedd tua 45% yn aros lle'r oeddynt – roedd hyn tua 18% ddechrau mis Mawrth.

- Mae data Apple sy'n dangos ceisiadau am gyfarwyddiadau gyrru yng Nghymru wedi gostwng eto yn ystod yr wythnos ddiwethaf ac maent bellach yn debyg i ddechrau mis Gorffennaf. Mae ceisiadau am gyfarwyddiadau cerdded a cheisiadau am gyfarwyddiadau trafnidiaeth gyhoeddus ill dau wedi gostwng eto yn ystod yr wythnos ddiwethaf. Mae ceisiadau am gyfarwyddiadau trafnidiaeth gyhoeddus yn debyg i ddiwedd mis Gorffennaf.
- Mae data symudedd Google yn dangos gostyngiadau bach mewn gweithleoedd a chynnydd mewn preswyl yn ystod yr wythnos ddiwethaf (hy pobl yn treulio mwy o amser gartref na'r wythnos ddiwethaf). Mae categorïau eraill i gyd yn dangos gostyngiadau hefyd.
- Ar ôl y cyfnod o gyfyngiadau symud llym roedd patrymau symudedd yng Nghymru a Lloegr yn weddol debyg. Rhwng canol mis Mai a dechrau mis Mehefin gwelwyd mwy o gynnydd mewn symudedd yn Lloegr nag yng Nghymru, gyda'r Alban yn dangos patrwm tebyg i Gymru. Yn ystod mis Gorffennaf cynyddodd symudedd yn fwy yng Nghymru nag yn Lloegr a pharhaodd hynny drwy gydol mis Awst. Yn dilyn gostyngiadau bach yn gynnar i ganol mis Medi, mae gostyngiadau mawr wedi bod mewn symudedd yng Nghymru.
- Mae data ffonau symudol dienw a chyfanredol gan O2 hyd at 2 Hydref wedi dangos, ar ôl cyflwyno cyfyngiadau lleol, fod gostyngiadau nodedig wedi bod mewn teithiau ym mhob ardal y diwrnod ar ôl i'r cyfnod o gyfyngiadau ddechrau (sydd wedi digwydd am 6pm). Mae ardaloedd Caerffili a Blaenau Gwent yn dangos bod nifer y teithiau wedi cynyddu ar ôl i'r cyfyngiadau lleol ddechrau a dim ond ychydig yn is ydynt na'r lefelau yn y cyfnod cyn y cyfyngiadau, neu maent yn debyg iawn iddynt. Mae awdurdodau lleol eraill sydd wedi bod o dan gyfyngiadau lleol[1] sy'n cael eu cynnwys yn y data yn dangos bod teithiau yn parhau'n is na'r lefelau cyn y cyfyngiadau. Yn gyffredinol yng Nghymru, roedd lefelau teithiau wedi gostwng 9 pwynt canran dros yr wythnos - mwy na'r gostyngiad o 2 bwynt canran ledled y DU.
- Mae'r ffigur isod yn dangos y newid o ran symudedd yng Nghymru gan ddefnyddio data symudedd Google. Mae'r ffigurau yn seiliedig ar gyfartaledd yr awdurdodau lleol hynny sydd â data. Y gwerth canolrifol, ar gyfer y diwrnod cyfatebol o'r wythnos, yn ystod y cyfnod 5 wythnos o 3 Ionawr-6 Chwefror 2020,

[1] Mae'r data hyd at 2 Hydref, felly maent yn ymwneud â'r cyfyngiadau lleol yng Nghaerffili (o 6pm, 8 Medi), Rhondda Cynon Taf (o 6pm, 17 Medi), Blaenau Gwent, Pen-y-bont ar Ogwr, Merthyr Tudful a Chasnewydd (o 6pm, 22 Medi), Caerdydd ac Abertawe (o 6pm, 27 Medi), Castell-nedd Port Talbot, Torfaen a Bro Morgannwg (o 6pm, 28 Medi), Conwy, Sir Ddinbych, Sir y Fflint a Wrecsam (o 6pm, 1 Hydref). Gan fod y data'n cwmpasu ardaloedd awdurdodau lleol yn gyfan, nid yw cyfnod y cyfyngiadau lleol yn Llanelli (o 6pm, 26 Medi) wedi'i gynnwys yn y dadansoddiad hwn.

yw'r llinell sylfaen. Nid yw'r data ar gyfer sawl categori ar gael ar gyfer 17 Awst – 10 Medi oherwydd nad yw'r data'n bodloni trothwyon ansawdd.

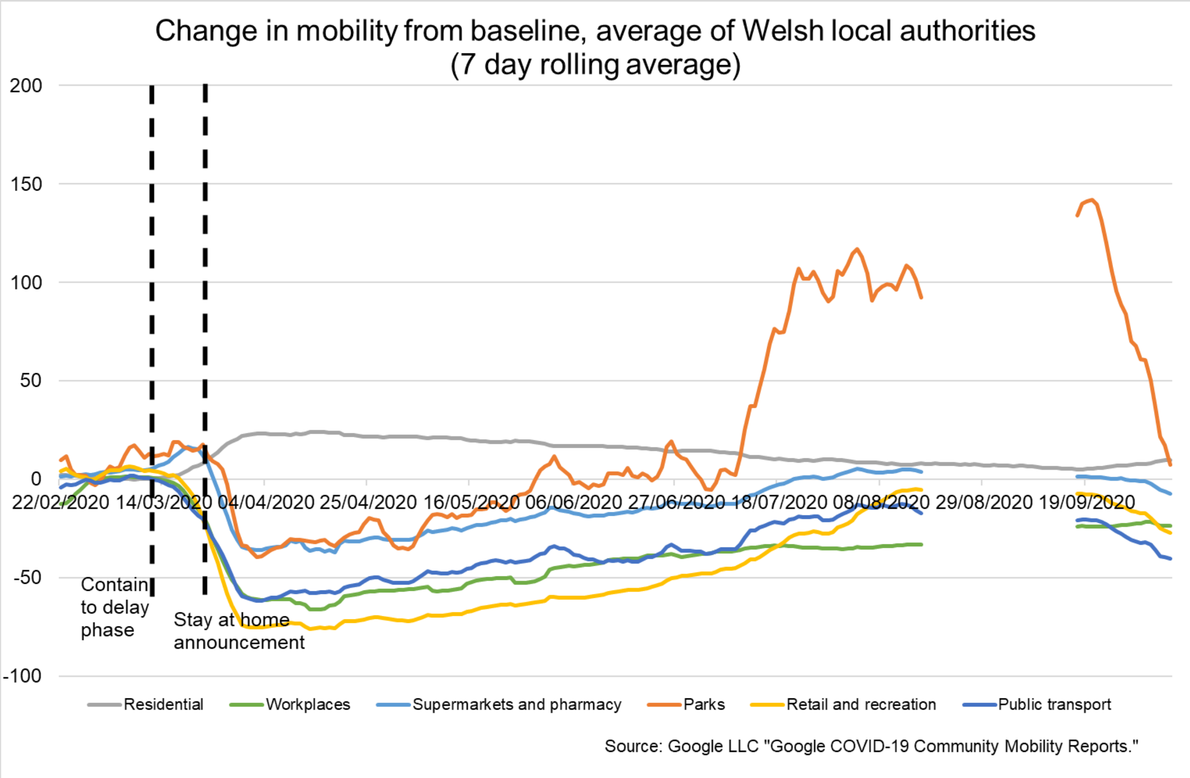

Canlyniadau Arolwg Heintiadau COVID-19 (Y Swyddfa Ystadegau Gwladol)

- Mae'r canlyniadau ar gyfer Cymru yn dangos bod gan tua 0.20% o'r boblogaeth yn y gymuned COVID-19 yn yr wythnos 25 Medi – 01 Hydref. Mae hyn yn cyfateb i tua 1 person ym mhob 500, neu gyfanswm o 6,100 o bobl yn ystod y cyfnod hwn.
- Mae cryn ansicrwydd ynghylch yr amcangyfrifon a darperir cyfyngau credadwy i ddangos o fewn pa ystod y gallwn fod yn hyderus y ceir y ffigur gwirioneddol.
- Awgryma data fod y gyfradd bositifedd wedi cynyddu yn ystod yr wythnosau diwethaf, ond efallai ei bod wedi sefydlogi ers hynny. Mae'n bwysig pwysleisio'r ansicrwydd ynghylch yr amcangyfrifon hyn. Gan fod nifer y profion positif y mae'r arolwg yn eu nodi yn cymharol fach o hyd, mae'r canlyniadau'n sensitif iawn i newidiadau bach yn nifer y profion positif hyn.

Ymchwil

- Ar hyn o bryd mae 5762 o gleifion o Gymru wedi'u recriwtio i astudiaethau iechyd cyhoeddus brys COVID-19.

Crynodeb gwyliadwriaeth ac epidemiolegol wythnosol COVID-19 gan Iechyd Cyhoeddus Cymru

Ar 8 Hydref, 2020:

- Mae cyfran y galwadau i 111 y GIG a Galw Iechyd Cymru sy'n ymwneud â symptomau COVID-19 posibl wedi sefydlogi ar ôl cynnydd yn ystod yr wythnosau diwethaf.

- Bu gostyngiad yn nifer yr ymgyngoriadau gan feddygon teulu ar gyfer Heintiau Anadlol Acíwt ac achosion lle yr amheuwyd bod gan glaf COVID-19 yn ystod wythnos 40 o'i gymharu â'r wythnos flaenorol.

- Ar hyn o bryd, mae galwadau ambiwlans sy'n ymwneud o bosibl â COVID-19 yn sefydlog.

- Yn ystod wythnos 40, cynyddodd digwyddedd ar draws pob grŵp oedran, roedd ar ei uchaf ymhlith pobl o dan 50 oed.

- Mae achosion diweddar wedi cynnwys trosglwyddiadau yn y gweithle ac ymhlith rhwydweithiau cymdeithasol.

- Mae achosion a gadarnhawyd mewn cleifion sy'n cael eu profi wrth iddynt gael eu derbyn i'r ysbyty a chleifion mewn unedau gofal dwys wedi gostwng yn wythnos 40 o'i gymharu â'r wythnos flaenorol. Bu tueddiad cynyddol o weld cleifion mewnol yn cael canlyniad positif i'r prawf, yn enwedig ym Mwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf Morgannwg.

- Mewn ardaloedd awdurdodau lleol yn y De y gwelwyd y gweithgarwch mwyaf, ond mae tueddiadau'n cynyddu mewn sawl rhan arall o Gymru.

- Mae dosbarthiad yr achosion yn awgrymu bod yr achosion a gadarnhawyd yn ymledu yn ddaearyddol, ac mae canolrif ac ystod y niferoedd achosion hefyd yn cynyddu fesul ardal.

- Adroddir am nifer cynyddol o ddigwyddiadau, yn bennaf mewn cartrefi gofal preswyl, a chynnydd diweddar mewn ysgolion, gydag achosion ymhlith staff neu fyfyrwyr yn y rhan fwyaf o awdurdodau lleol.

- Gwelir y gweithgarwch uchaf ym Merthyr Tudful, Rhondda Cynon Taf a Phen-y-bont ar Ogwr gyda safleoedd profi cymunedol symudol wedi'u sefydlu'n ddiweddar ac, fel yr oedd y sefyllfa ar 8 Hydref, mae cyfyngiadau lleol ar waith ar hyn o bryd mewn 15 o ardaloedd awdurdod lleol ac un dref (Llanelli).

Ffon fesur tebygolrwydd Pennaeth y Proffesiwn Asesu Gwybodaeth (PHIA)

- Os yw’n briodol, bydd y Gell Cyngor Technegol yn mynegi Tebygolrwydd neu hyder yn y cyngor a ddarperir gan ddefnyddio ffon fesur tebygolrwydd PHIA i sicrhau cysondeb ar draws y gwahanol gyngor a roddir.